

Opas sijaishallintaan ja vuokratyövoiman käyttöön hyvinvointialueilla

Sanna Vauranoja, Eriika Autio, Johanna Kunnari

HYVIL

Sisällysluettelo

1. Henkilöstöressurit, vuokratyö ja sijaishallinta alueilla	3
1.1 Nykytila	3
1.2 Tulevaisuus	6
1.3 Alueiden käyttämät sijaishallinnan keinot	7
1.4 Sijaishallinnan optimointi vaihtoehtokustannusten avulla	8
2. Sijaishallinta vuokratyön keinoin	10
2.1 Vuokratyön määritelmä ja erot muihin sijaishallinnan keinoihin	10
2.2 Vuokratyön raportoinnista (HVA-AURA)	11
2.3 Vuokratyöhön liittyvä lainsäädäntö, viranomaisvaatimukset ja verotus	12
2.3.1 Hankinnan kohdetta koskeva keskeisin lainsäädäntö.....	12
2.3.2 Lainsäädännöstä	13
2.3.3 Työvoiman vuokrauksen arvonlisäverotus	14
2.4 Erot Ruotsin lainsäädäntöön	16
2.5 Vuokratyön hankintamallit	17
2.5.1 Vuokratyön valtakunnalliset minimivaatimukset	18
2.5.2 Vuokratyön kilpailutusmallit jatkossa.....	19
2.5.3 Hankinta hankkeen kilpailutus- ja sopimusmallilla	19
2.5.4 Hankinta Hanselin yhteishankinnan kautta	21
2.5.5 Sivutoimiluvat ja sivutoimi-ilmoitukset.....	21
2.5.6 Ammatinharjoittajat	21
2.6 Vuokratyön tilausprosessit	22
2.6.1 Tilausprosessi normaalin saatavuuden ammattiryhmissä.....	22
2.6.2 Kilpailutus ja tilausprosessi heikon saatavuuden ammattilaisista.....	22
2.7 Vuokratyön käytön raportointi valtakunnallisesti ylläpidettyyn sähköiseen alustaan	23
3. Vuokratyön hinnoittelumalli ja suositeltu enimmäiskerroin	24
4. Lopuksi	26
Lähteet	27
Liitteet	27
Lisälukemista	27

Opas sijaishallintaan ja vuokratyövoiman käyttöön hyvinvointialueilla

Hyvinvointialueyhtiö Hyvilin julkaisuja

Kirjoittajat: Sanna Vauranoja, Eriika Autio, Johanna Kunnari, Hyvil

Taitto: Minna Komulainen, Cinnamon Graphics

1. Henkilöstöresurssit, vuokratyö ja sijaishallinta alueilla

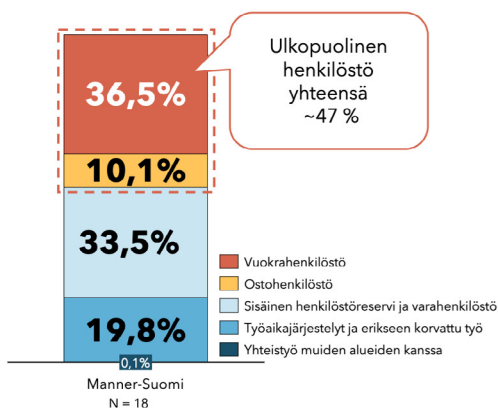
1.1 Nykytila

Vuokratyön käyttö sosiaali- ja terveystalveissa kasvoi merkittävästi vuosina 2022–2023 johtuen henkilöstömitoituksen muutoksista, koronan aiheuttamasta hoitovelasta, työtaisteluista ja siirtymästä hyvinvointialueille. Vuokratyön lisäksi alueilla on käytössään monenlaisia sisäisiä ja ulkoisia sijaishallinnan keinoja.

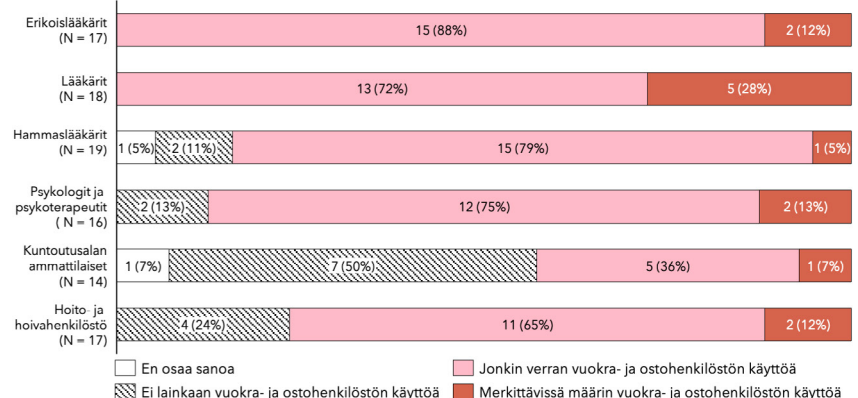
Sijaishallinnan toteutustapoja ja vuokratyön käyttöä alueilla on selvitetty Nordic Healthcare Groupin (NHG) hankkeelle toteuttamissa kahdessa eri julkaisemattomassa selvityksessä. Kuvissa 1 ja 2 on sijaishallinnan ratkaisutavat hyvinvointialueilla vuosina 2024 ja 2025.

Ulkopuolisen henkilöstön käytön yleisyys tilapäisten työvoimatarpeiden ratkaisussa

Tilapäisten työvoimatarpeiden ratkaisutavat vuonna 2024, Manner-Suomi

Alueiden arviot ulkopuolisen henkilöstön käytön laajuudesta vuonna 2024

Kuva 1. Sijaishallinnan keinot hyvinvointialueilla, Helsingissä ja HUS:issa vuonna 2024.

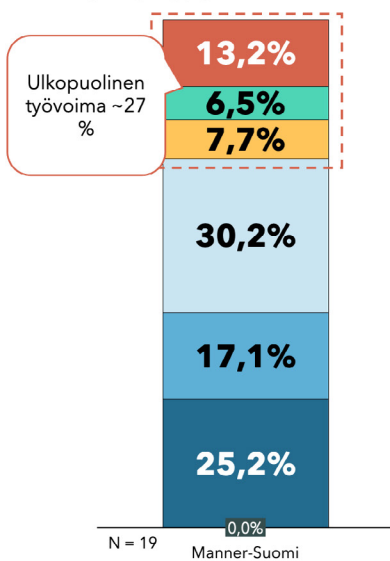
i Lääkärien ja erikoislääkärien käyttö yleisintä

- Noin 47 % hyvinvointialueiden tilapäisistä työvoimatarpeista ratkaistiin vuonna 2024 käyttämällä ulkopuolista henkilöstöä, toisin sanoen vuokra- ja ostohenkilöstöä, kertovat hyvinvointialueiden raportointien tiedot.
- Sisäisistä ratkaisukeinoista selkeästi yleisin tapa tilapäisten työvoimatarpeiden ratkaisuun oli sisäisen henkilöstöreservin tai varahenkilöstön käyttö, jolla ratkaistiin noin 34 % tilapäisistä työvoimatarpeista vuonna 2024.
- Ulkopuolisen henkilöstön käytön laajuuden raportoitiin vaihtelevan ammattiryhmittäin.
- Yleisintä ulkopuolisen henkilöstön käytössä vuonna 2024 oli lääkärihenkilöstön käyttö. Kaikki kysymykseen vastanneista hyvinvointialueista raportoivat hyödyntäneensä ulkopuolista henkilöstöä erikoislääkärien ja lääkärien osalta. Kuntoutusalan ammattilaisia lukuun ottamatta myös muissa ammattiryhmissä yli puolet alueista raportoivat hyödyntäneensä ulkopuolista työvoimaa vuonna 2024.

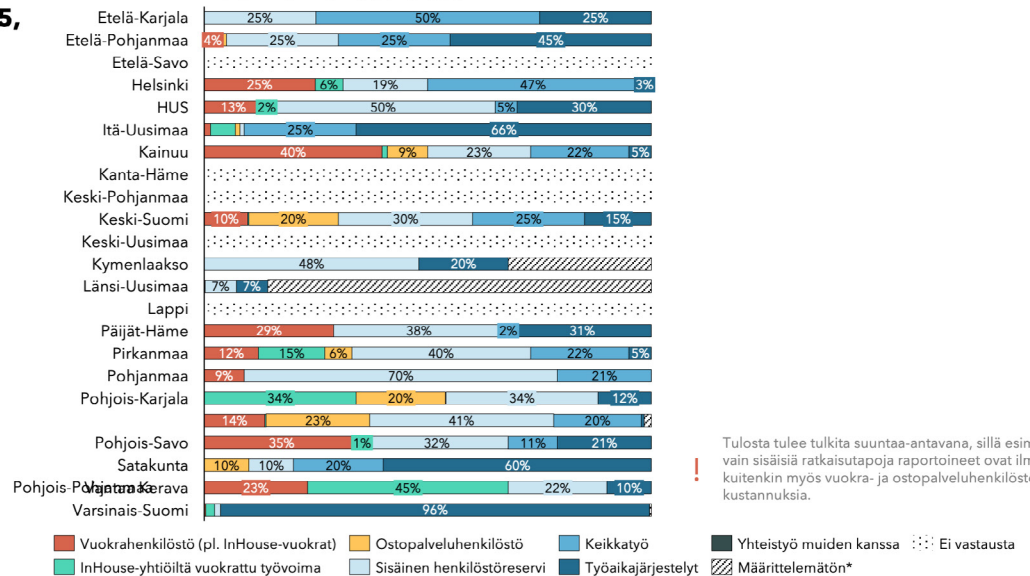
Selvityksessä ulkopuolinen henkilöstö on jaettu vuokratyöhön ja "ostohenkilöstöön" tai "ostopalveluhenkilöstöön" (Kuva 2). Nämä eivät ole lainsäädännössä tunnistettuja termejä, mutta kuvaavat alueiden käyttämää soite-ostopalvelun muotoa, missä palvelutuottajayritys, sen toimittamat ammattilaiset ja palveluyksiköt ovat rekisteröitynä palvelutuottajarekisteri Soteriin, eikä ostopalvelusta makseta arvonlisäveroa.

Yli 70% tilapäisistä työvoimatarpeista ratkaistiin sisäisillä ratkaisutavoilla vuonna 2025

Tilapäisten työvoimatarpeiden ratkaisutavat vuonna 2025, Manner-Suomi

Tilapäisten työvoimatarpeiden ratkaisutavat vuonna 2025, alueet

Tulosta tulee tulkita suuntaa-antavana, sillä esimerkiksi vain sisäisiä ratkaisutapoja raportoineet ovat ilmoittaneet kuitenkin myös vuokra- ja ostopalveluhenkilöstön kustannuksia.

* Määrittelemätön tapa on muodostettu loppuosalle tilanteista, joille ei ole ilmoitettu ratkaisutapaa

Kuva 2. Sijaishallinnan keinot hyvinvointialueilla, Helsingissä ja HUS:issa vuonna 2025.

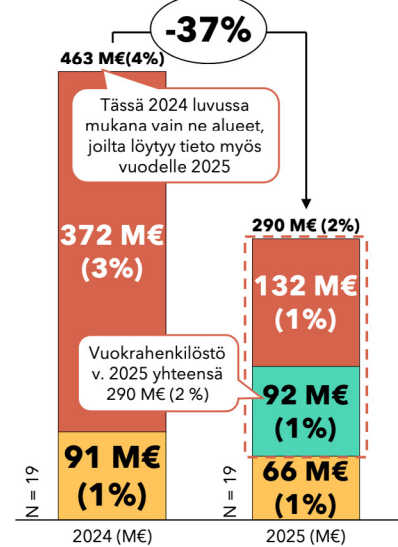
Hyvinvointialueet eroavat toisistaan ulkopuolisen työvoiman käytössä

- Alueiden raportointien tietojen perusteella koko Suomen tasolla reilu neljännes tilapäisistä työvoimatarpeista ratkaistiin vuonna 2025 ulkopuolisella työvoimalla. Tämän tiedon valossa **ulkopuolisen työvoiman käytössä on yhä kyse relevantista ilmiöstä.**
- Henkilöstöreservi tai -pooli oli yleisin tilapäisten työvoimatarpeiden ratkaisutapa.**
- Vuokrahenkilöstön käyttö on huomattavasti ostohenkilöstön käyttöä yleisempää.
- Raportoitujen tietojen perusteella käytön yleisyydessä on aluekohtaisia eroavaisuuksia.** Kuitenkin kaikilla raportoinneista alueista tilapäisen työvoimatarpeen ratkaisutapoina on ollut ulkopuolisen työvoiman lisäksi sisäisiä ratkaisuja.
- Muiden alueiden kanssa tehtävää yhteistyötä tilapäisten työvoimatarpeiden ratkaisussa ei raportoitu ollenkaan, mutta tämä johtuu osittain alueiden haasteista kyseisen tiedon raportoinnissa.

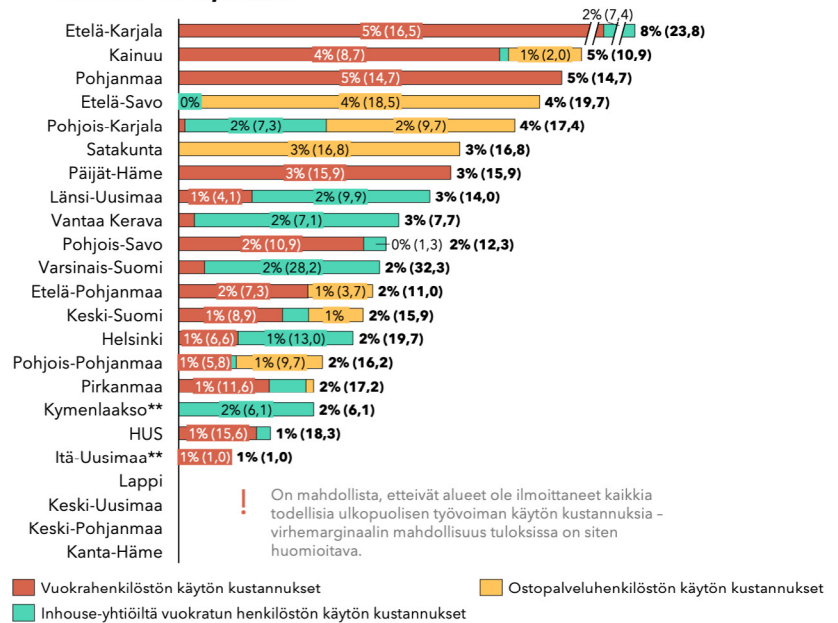
Sisäisten sijaishallinnan keinojen osuus on kasvanut, vuokratyöhön käytetyt eurot taas ovat vähentyneet lähes 30 prosenttia tilinpäätöstietojen mukaan. NHG:n molempiin kyselyihin vastanneiden alueiden vuokratyön käytön muutos on kuvassa 3.

Ulkopuolisen työvoiman kustannukset laskivat huomattavasti vuonna 2025

Ulkopuolisen työvoiman kustannukset (M€) ja kustannus verrattuna sotehenkilöstökuluihin* 2024 ja 2025, molempiin selvityksiin vastanneet alueet

Ulkopuolisen työvoiman kustannukset (M€) ja kustannus verrattuna sotehenkilöstökuluihin vuonna 2025, alueet

* Vuonna 2024 henkilöstökulut perustuvat tutkiahallintoa.fi -sivustolta saataviin alueiden tilinpäätöstietoihin

** Kymenlaakson ja Itä-Uusimaan ilmoitetut ulkopuolisen työvoiman kokonaiskustannukset ovat selvästi ilmoitettuja ammattiryhmäkohtaisia kustannuksia alhaisemmat eli kokonaiskustannus on perusteltua olettaa raportoitua korkeammaksi

Kuva 3. Vuokratyön käyttö kumpaankin kyselyyn vastanneilla alueilla vuosina 2024 ja 2025.

Ulkopuolisen työvoiman kustannukset noin kaksi prosenttia kaikista sotehenkilöstökuluista

- Raportoitujen tietojen perusteella kustannuksellisesti **ulkopuolisen työvoiman käyttöä oli vuonna 2025 Suomessa yhteensä 290 miljoonaa euroa** (yht. 19/23 aluetta). Kustannus on selvästi matalampi kuin vuonna 2024.
- Vuoden 2025 kustannus **vastaa noin 2 % Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstökuluista** (12,3 miljardia euroa). Ulkopuolisen työvoiman käytön kustannus suhteessa kaikkiin soten henkilöstökuluihin on siten suhteellisen pieni.
- **Vuokrahenkilöstön käytön kustannukset olivat koko Suomen tasolla suuremmat** kuin ostopalveluhenkilöstön käytön kustannukset.
- **Kustannusten osuudessa henkilöstökuluista on aluekohtaista vaihtelua** – suurimman osuuden henkilöstökuluista ulkopuolisen työvoiman käyttö kattoi Etelä-Karjalassa, Kainuussa ja Pohjanmaalla.

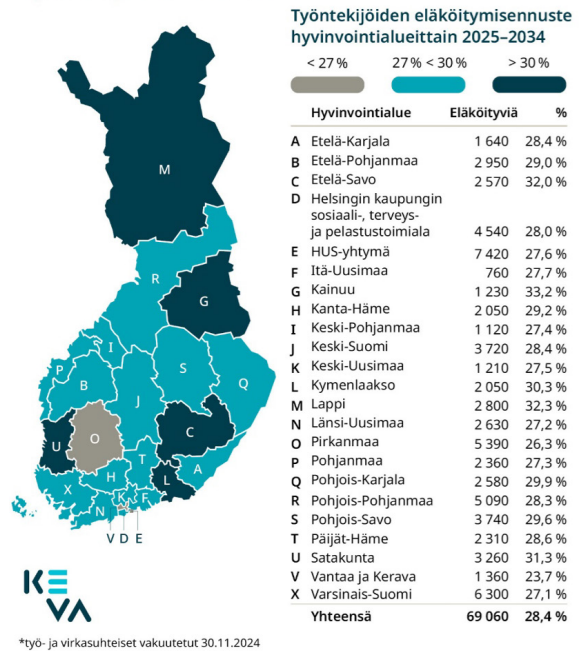
1.2 Tulevaisuus

Hyvinvointialueiden henkilöstön saatavuus on ollut poikkeuksellisen hyvällä tasolla vuosina 2025 ja 2026. Koronan aiheuttama henkilöstövaje on tasoittunut, siirtymävaiheesta on alueilla päästy vakiintuneeseen vaiheeseen, eikä mitoituksia ole tiukennettu esimerkiksi vanhustenhuollossa. Lisäksi hyvinvointialueet ovat käyneet yhteistoimintaneuvotteluita henkilöstökulujen vähentämiseksi.

Kevan tilastot ja hyvinvointialueiden omat arviot muodostavat käsityksen, jossa saatavuus tulee heikkenemään lähivuosina muun muassa eläköitymisen ja toisaalta kasvavan palvelutarpeen takia. Kuvassa 4 on valtakunnalliset eläköitymisennusteet (keva.fi).

Näin hyvinvointialueiden työntekijät eläköityvät

Arvio eläkkeelle jäävistä hyvinvointialueen työntekijöistä 2025–2034*

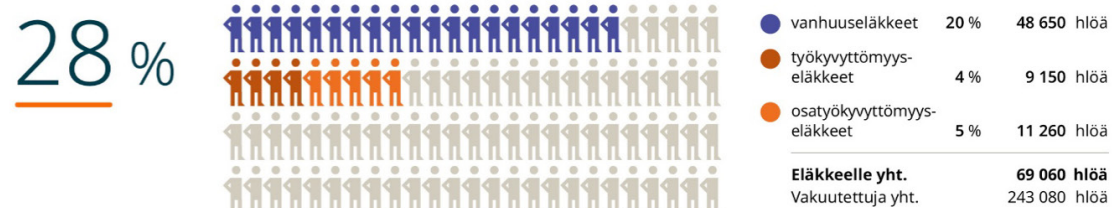

Kuva 4. Kevan valtakunnalliset eläköitymisennusteet hyvinvointialueille (Keva.fi)

Hyvinvointialueiden 25 suurinta ammattiryhmää, eläköityminen seuraavan 10 vuoden aikana

	Työkyvyttömyyseläkkeet, %		Kaikki eläkkeet, %	Työkyvyttömyyseläkkeet		Kaikki eläkkeet			
	Vanhuseläkkeet, %	Osatyökyvyttömyyseläkkeet, %		Vanhuseläkkeet	Osa-työkyvyttömyyseläkkeet				
Lähihoitajat	21 %	4,0 %	5,6 %	31 %	10 770	2 030	2 810	15 610	50 540
Sairaanhoitajat	15 %	3,2 %	5,0 %	24 %	7 660	1 620	2 500	11 780	50 050
Sosiaalialan ohjaajat	19 %	2,8 %	3,0 %	25 %	3 310	490	520	4 320	17 420
Sairaala- ja laitospulaiset	33 %	4,4 %	4,8 %	42 %	3 190	420	460	4 070	9 610
Erikoislääkärit	10 %	3,5 %	3,3 %	17 %	750	270	260	1 280	7 760
Sosiaalityöntekijät	18 %	2,6 %	2,9 %	24 %	1 350	190	220	1 760	7 420
Pelastajat	11 %	3,6 %	2,9 %	18 %	750	230	190	1 170	6 550
Johdon sihteerit ja osastosihteerit	37 %	2,9 %	4,5 %	44 %	2 160	170	260	2 590	5 850
Terveydenhoitajat	16 %	2,5 %	4,8 %	23 %	900	140	270	1 320	5 690
Hallinnon ja elinkeinojen kehittämisen erityisasiantuntijat	18 %	1,4 %	1,2 %	20 %	790	60	50	910	4 490
Fysioterapeutit	16 %	3,4 %	4,4 %	24 %	690	150	190	1 020	4 310
Yleislääkärit	10 %	4,2 %	3,9 %	19 %	440	180	170	790	4 260
Osastonhoitajat	30 %	2,2 %	3,0 %	35 %	1 180	90	120	1 390	4 000
Sairaankuljetuksen ensihoitajat	6 %	6,6 %	5,7 %	19 %	230	250	220	700	3 770
Hammashoitajat	22 %	3,8 %	7,6 %	33 %	730	130	250	1 110	3 350
Yliääkärit	34 %	3,5 %	4,2 %	42 %	1 100	110	130	1 350	3 210
Psykologit	10 %	5,0 %	4,1 %	19 %	320	160	130	600	3 130
Yleissihteerit	41 %	3,0 %	3,1 %	47 %	1 170	80	90	1 340	2 830
Hammaslääkärit	18 %	2,6 %	3,4 %	24 %	490	70	90	650	2 730
Muut terveydenhuoltoalan työntekijät	2 %	3,6 %	2,7 %	9 %	60	90	70	210	2 520
Lääketieteellisen kuvantamis- ja laitetekniikan asiantuntijat	14 %	3,2 %	4,8 %	22 %	350	80	120	540	2 420
Kätilöt	13 %	2,7 %	3,8 %	19 %	290	60	90	430	2 240
Sosiaalialan hoitajat	15 %	7,2 %	5,2 %	28 %	320	150	110	580	2 130
Bioanalytikot (terveydenhuolto)	21 %	2,4 %	4,5 %	28 %	390	40	80	520	1 830
Välinehoitajat	32 %	6,7 %	10,2 %	49 %	510	110	160	780	1 600

Alkavien eläkkeiden jakauma ja osuus kaikista vakuutetuista 2025–2034

Lähde: Keva (2025). Eläköitymisennuste julkisen alan työntekijöille 2025-2044.

1.3 Alueiden käyttämät sijaishallinnan keinot

Alueilla on käytössä hyvin laaja valikoima erilaisia sijaishallinnan keinoja. Kuvassa 5 on kuvattuna oman tuotannon resurssitarpeet punaisella, käytössä olevat tunnistetut ratkaisumallit vihreällä ja työntekijän näkökulmasta työsuhteen muodot keltaisella.

Oman tuotannon sijaishallinnan keinot hyvinvointialueilla

Kuva 5. Hyvinvointialueiden oman tuotannon resurssihallinnan ja sijaishallinnan keinot.

Kuva 5 kuvaa alueilla käytössä olevilla termeillä hyvinvointialueiden erilaisia resurssintapoja ja -keinoja. Tavanomaiset palvelussuhteet, palvelussuhteet resurssipooliin tai erilaiset työaikajärjestelyt ovat yleisimpiä sisäisiä sijaishallinnan ratkaisukeinoja. Lyhytaikaiset palvelussuhteet, esimerkiksi harjoittelijat ja kesätyöntekijät tai lyhytaikaisessa palvelussuhteessa olevat, eli niin sanottu keikkailu, kuuluvat myös sisäisiin ratkaisukeinoin. Lisäksi alueilla on käytössä erilaisia sote-palveluhankinnan muotoja, rekrytointipalvelun sovelluksia, yrityksiltä hankitaan täydentävää lääkäripalvelua esimerkiksi diagnostiikan osalta tai hyvinvointialueet toimittavat omia ammattilaisia toisilleen esimerkiksi viranomaisyhteistyönä.

Alueista 95 prosenttia raportoi käyttävänsä sijais- tai resurssipoolia, joissa henkilöstö on palvelussuhteessa hyvinvointialueeseen. Sijaispoolissa työskentelee pääsääntöisesti hoitajia, ei lääkäreitä tai muita sote-ammattilaisia. Sijaispoolissa palvelussuhteen ehdot määräytyvät noudatettavan työ- ja virkaehtosopimuksen määräysten mukaisesti.

Mikäli omassa tuotannossa tarvitaan täydentävää työvoimaa, jolla on oikeus tehdä viranhaltijapäätöksiä, esimerkiksi psykiatrialla, tällöin alueet ovat soveltaneet muun muassa palvelussuhteen ja vuokratyön tai rekrytointipalvelun yhdistelmää. Työntekijä on palvelussuhteessa hyvinvointialueeseen ja sen lisäksi tilaaja maksaa toimittajalle vuokratyöstä tai rekrytointipalvelusta. Hybridimallien juridiset yksityiskohdat tulee varmistaa huolellisesti, mikäli sellaista alueella käytetään.

1.4 Sijaishallinnan optimointi vaihtoehtokustannusten avulla

Tässä oppaassa vaihtoehtokustannuksella tarkoitetaan käytännössä eri sijaishallinnan ratkaisujen kokonaiskustannusten vertailua. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva eri toimintavaihtoehtojen taloudellisista vaikutuksista.

Hankkeen aikana tunnistettiin, että sijaishallinnassa vertaillaan usein yksittäisiä tuntihintoja, vaikka päätöksenteon kannalta keskeinen kysymys liittyy työpanoksen kokonaiskustannukseen eri hankintatavoissa.

Toisin kuin perinteisessä yksikkökustannuslaskennassa, tässä tarkastelussa ei vertailla eri palvelutuotannon muotoja (oma tuotanto vs. ostopalvelu), vaan saman palvelutuotannon toteuttamista eri tavoin.

Vuokratyössä kyse ei ole asiakaspalvelun ostamisesta, vaan työvoiman hankkimisesta osaksi hyvinvointialueen omaa palvelutuotantoa. Tämän vuoksi vertailun kohteena ei ole eri suoritteet, vaan sama suorite, joka tuotetaan eri kustannusrakenteilla.

Lähtökohtana vaihtoehtojen vertailu

Sijaishallinnassa on keskeistä arvioida, mikä vaihtoehto on kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisin kyseisessä tilanteessa. Vertailun tavoitteena on tehdä näkyväksi, mitkä oman henkilöstön käytön kustannukset, mitkä vuokratyön käytön kustannukset ja mistä kustannuserot syntyvät. Vertailu perustuu **työpanoksen kokonaiskustannukseen suhteessa toteutuneeseen työaikaan esimerkiksi €/h.**

Vertailtavia vaihtoehtoja ovat tyypillisesti:

- oma henkilöstö; esimerkiksi ylityö ja työvuorojärjestelyt, sijaispooli, lyhytaikaiset palvelussuhteet
- vuokratyö markkinoilta tai sidosyksiköltä.

Taulukossa 1 on kuvattuna eri kustannuslajeja vaihtoehtojen arviointiin.

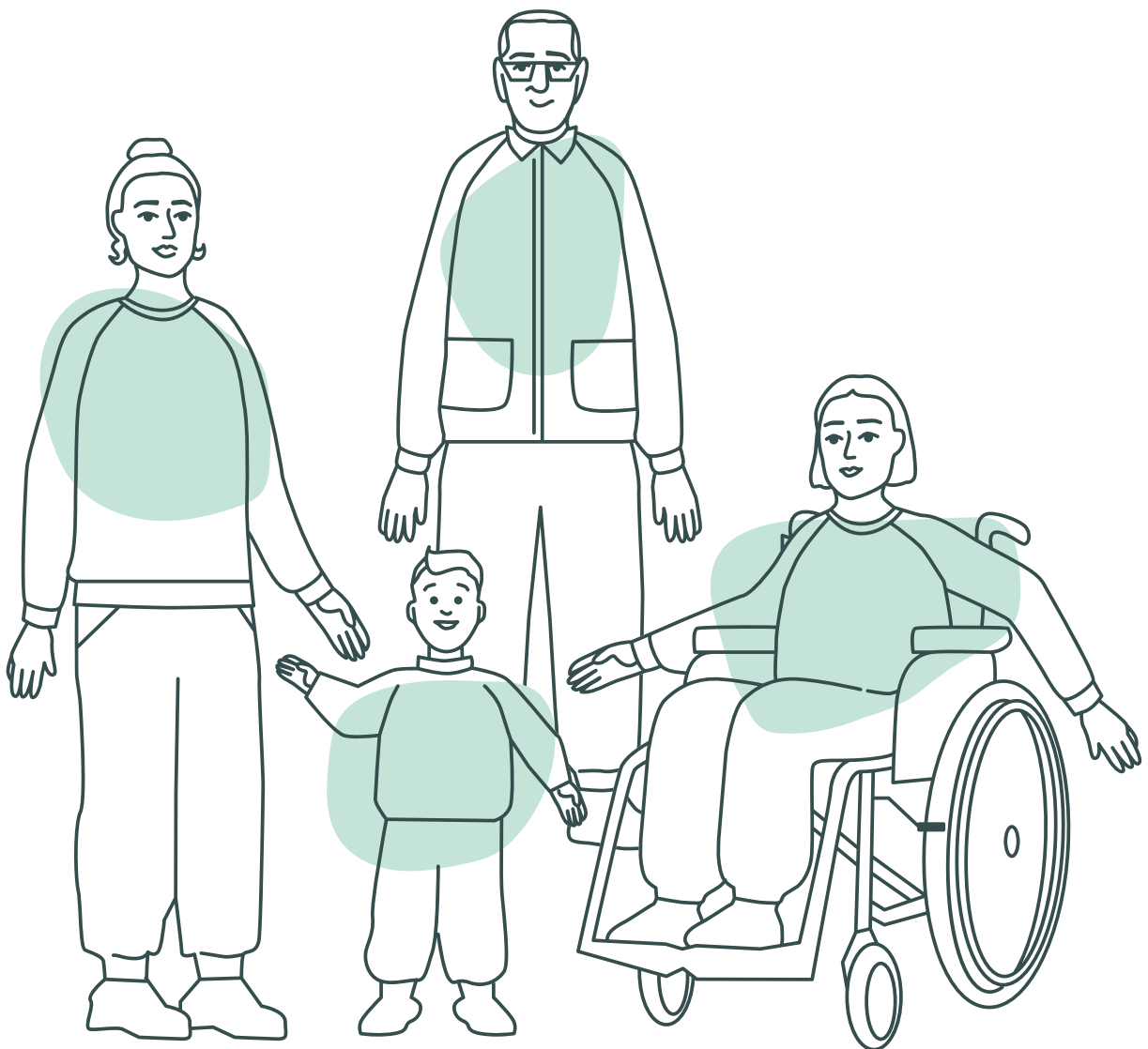
Mitä kustannuksia vertailussa tulisi huomioida?	
Oma työ	Vuokratyö
<p>Välilliset kustannukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Esihenkilötyö ja työvuorosuunnittelu • HR ja palkanlaskenta • Rekrytointi • Hallinnollinen tuki • Työterveyshuolto <p>Palkkakustannukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palkka ja sivukulut • Lisät, ylityöt ja päivystyskorvaukset <p>Poissaolojen kustannukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loma-ajan palkat • Sairauspoissaolot • Koulutuspoissaolot <p>Muut välittömät kustannukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pehdytys 	<p>Vuokratyön hankintahinta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimittajan tuntihinta <ul style="list-style-type: none"> » sisältää mm. palkan, lisät, sivukulut, rekrytoinnin, hallinnon, riskin ja katteen. <p>Tilaaajalle aiheutuvat lisäkustannukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hankintaprosessi ja sopimushallinta • Pehdytys ja työnjohto <p>Arvonlisävero</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kassavirtavaikutus

Taulukko 1. Oman työn ja vuokratyön kokonaiskustannusten vertailu.

Oman työn välillisiä kustannuksia sisällytetään kustannuksiin siltä osin, kuin ne liittyvät työpanoksen käyttöön ja vaihtelevat henkilöstön käytön mukaan. Välilliset kustannukset eivät pidä sisällään tiloja, laitteita tai muita palvelutuotannon yleisiä kustannuksia, jotka eivät riipu työpanoksen hankintatavasta. Välittömät kustannukset puolestaan muodostavat keskeisen kustannuspohjan. Ne sisältävät myös maksetun, mutta ei-tuottavan työajan kustannuksia esimerkiksi poissaolot. Lisien määrä ja rakenne vaihtelevat tehtävän ja toiminnan luonteen mukaisesti. Tämä vaikuttaa suoraan työpanoksen kokonaiskustannukseen.

Vuokratyön hinta sisältää toimittajan kustannukset ja riskit. Tilaajalle syntyy vuokratyön käytöstä lisäksi omia käyttöön liittyviä kustannuksia. Arvonlisävero huomioidaan tapauskohtaisesti kassavirtavaikutuksena tai laskennallisena palautuksena, mutta se ei muuta vertailun peruslogiikkaa. Matkustus- ja majoi-tuskustannukset huomioidaan vain, jos ne syntyvät tarkasteltavassa vaihtoehtoissa. Kaikkia vaihtoehtoja ei oleteta symmetrisiksi näiden kustannusten osalta.

Kokonaiskustannusten vertailu auttaa hahmottamaan, milloin oman henkilöstön käyttö ja milloin vuokratyö on tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Pelkkä tuntihinnan vertailu ei riitä, vaan päätöksenteossa tulee huomioida kaikki työpanokseen liittyvät kustannukset sekä toiminnan joustavuus ja riskit.

2. Sijaishallinta vuokratyön keinoin

2.1 Vuokratyön määritelmä ja erot muihin sijaishallinnan keinoihin

Vuokratyöllä (työvoiman vuokrauksella) tarkoitetaan järjestelyä, jossa työntekijä on työsuhteessa vuokratyöyritykseen (työnantaja), mutta tekee työnsä tilaajaorganisaation eli hyvinvointialueen johdon ja valvonnan alaisena. Käyttäjäorganisaatio eli tilaaja vastaa työhön perehdytyksestä, päivittäistyön johtamisesta, ohjeistamisesta, työolosuhteista ja työturvallisuudesta, kun taas vuokratyöyritys eli toimittaja vastaa työntekijän työnantajavelvoitteista, kuten työsopimuksesta, palkanmaksusta ja lakisääteisistä vakuutuksista.

Henkilöstövuokraus ei ole sosiaali- ja terveystalouden lopputuotteen ostamista, vaan hyvinvointialueen oman palvelutuotannon täydentämistä vuokratulla työvoimalla. Tällöin potilas- tai asiakassuhde säilyy hyvinvointialueella, samoin esimerkiksi vastuu työturvallisuudesta tai valvonnasta.

Taulukossa 2 on esitetty vuokratyön ja sote-palveluhankintojen eroja. Oppaassa keskitytään vuokratyöhön ja sote-palveluhankinnat eli alueilla yleisesti vakiintuneet termit ”ostopalveluhenkilöstö” tai ”ostohenkilöstö” ovat rajattuina oppaan ulkopuolelle.

OSA-ALUE	VUOKRA-TYÖ	”OSTO-HENKILÖSTÖ”	MUUTA HUOMIOITAVAA
Tuotantotapa	Oma tuotanto	Ostopalvelu	
Hankinnan kohde - mitä ostetaan	Työpanos / h	Suurite tai välisuorite*	*Asiakkaiden määrä, väestövastuu, yksikön/päivystyksen/vuodeosaston/leikkausten pyörittäminen, toimenpiteet
Arvonlisävero	25,5%	0%	
Soteri -rekisteröinti	Ei	Kyllä	Valvontalain mukaan
Potilasvakuutus	Toimittaja	Toimittaja	Työntantajalla
Direktio-oikeus	Jaettu	Toimittaja	
Työturvallisuus	Tilaaja	Toimittaja	
Valvonta	Tilaaja	Toimittaja	
Järjestelmä	Tilaaja	Sovitaan erikseen	
Tilat	Tilaaja	Sovitaan erikseen	
Laitteet ja välineet	Tilaaja	Sovitaan erikseen	
Palvelutarpeen arviointi	Tilaaja	Sovitaan erikseen	
Viranhaltijapäätös	Ei	Ei	Vain viranhaltijalla

Taulukko 2. Vuokratyön ja ”sote-ostohenkilöstön” eroja.

Vuokratyössä on siis kysymys oman tuotannon työvoiman täydentämisestä ja toimittajilta ostetaan työpanosta. Ostohenkilöstö tai ostopalveluhenkilöstö ovat käsitteinä epätarkkoja johtuen muun muassa lainsäädännön määritelmistä vuokratyön arvonlisäverollisuuteen ja Soteri -rekisteröintiin liittyen.

Henkilöstövuokrauksessa hankitaan tunteja, kun taas sote-palvelua hankittaessa on kysymys suoritteiden tai välisuoritteiden hankinnasta. Sote-palveluhankintaa kuvaavat erilaiset toimenpide- tai väestöperusteiset hankinnat ja lähellä käsitettä on täydentävän lääkäripalvelun esimerkiksi tiettyjen tutkimusten hankinta. Tällöin kyse on sote-palveluhankinnasta, jonka arvonlisävero on lain mukaan 0 prosenttia.

Kun ostetaan palvelua työvoiman vuokrauksen sijaan, lähtökohtaisesti on kysymys myös tuotantopavalinnasta, valvonnan, direktio-oikeuden ja vastuiden erilaisuudesta. Mikäli henkilöstövuokrauksen sijaan päädytään hankkimaan ostohenkilöstöä sote-palveluhankintana, vastuiden ja velvoitteiden yksityiskohdat on määriteltävä sopimuksessa huolellisesti.

2.2 Vuokratyön raportoinnista (HVA-AURA)

Vuokratyön raportoinnissa keskeistä on erottaa, onko kyse lopputuotepalvelun ostosta vai oman palvelutuotannon tukemisesta. Hyvinvointialueiden talousraportoinnin käsikirjan (HVA-AURA) mukaisesti vuokratyötä ei luokitella asiakaspalvelunostoksi eikä välituotepalveluksi. Vuokratyö on oman palvelutuotannon täydentämistä työvoimalla.

Tämän vuoksi vuokratyö raportoidaan tilille 4346 Työvoiman vuokraus, osana muiden palvelujen ostoa.

HVA-AURA määrittelee työvoiman vuokrauksen seuraavasti:

”Tähän kuuluu tilapäisen työvoiman hankinta asiakkaille korvaamaan tai täydentämään asiakkaan työvoimaa. Työllistetyt henkilöt ovat työsuhteessa työvoimaa vuokralle antavaan yritykseen. Työvoiman vastaanottavat yksiköt huolehtivat vuokratyöntekijöiden työnjohdosta ja valvonnasta.”

Vuokratyössä ei osteta palvelusuoritetta, vaan työvoimaa omaan palvelutuotantoon. Vuokratyöntekijät toimivat tilaajan johdon ja valvonnan alaisina ja varsinainen palvelu syntyy osana hyvinvointialueen omaa toimintaa.

Vuokratyö ei siis ole palvelusuorite, vaan työpanos.

Vuokratyö tulee raportoida osana muiden palvelujen ostoja, Hyvinvointialueiden talousraportoinnin käsikirjassa todetaan, että:

”Toimialasta riippumatta henkilöstön vuokraus ei kuulu asiantuntijapalveluihin, vaan Henkilöstön vuokraus -palveluihin.”

ja edelleen kohdassa Sosiaali- ja terveystaloudet (tili 4430):

*”Sosiaali- ja terveystaloudet kuuluvat muun muassa laboratorio- ja röntgenpalvelut, kun ne ovat niin sanotun välituotepalvelun luonteisia, osa kokonaispalvelua, myös muun muassa ensivastehoitopalvelut, henkilöstön terveydenhuoltopalvelut, sopimuspalokuntien tai muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvien terveystarkastukset, perhehoidon käynnistämisen- ja kulukorvaukset. **Lääkäri- ja sairaanhoitohenkilöstön vuokraus on henkilöstön vuokrausta, ei sosiaali- ja terveystaloudet palvelujen ostoa.**”*

2.3 Vuokratyöhön liittyvä lainsäädäntö, viranomaisvaatimukset ja verotus

2.3.1 Hankinnan kohdetta koskeva keskeisin lainsäädäntö

1) Keskeisimmät vuokratyön hankintaa koskevat lait

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta | 741/2023 | Suomen säädöskokoelma | Finlex \(valvontalaki\)](#)

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä | 612/2021 | Lainsäädäntö | Finlex \(järjestämislaki\)](#)

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla | 615/2021 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista | 1397/2016 | Lainsäädäntö | Finlex \(hankintalaki\)](#)

[Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä | 1233/2006 | Lainsäädäntö | Finlex \(tilaajavastuulaki\)](#)

2) Tärkeitä ja huomioon otettavia lakeja vuokratyötä kilpailutettaessa

[Suomen perustuslaki | 731/1999 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Terveystieteiden tutkimuslaki | 1326/2010 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Sosiaalihuoltolaki | 1301/2014 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Potilasvakuutuslaki | 948/2019 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Työsopimuslaki | 55/2001 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Arvonlisäverolaki | 1501/1993 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

3) Palvelut, joissa rajoittavaa lainsäädäntöä (saatetaan edellyttää virkasuhteisuutta)

[Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystieteiden palveluista | 980/2012 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Mielenterveyslaki | 1116/1990 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Päihdehuoltolaki | 41/1986 | Lainsäädäntö | Finlex 10 §, 11 §](#)

[Päihdehuoltolaki | 41/1986 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Laki kehitysvammaisten erityishuollosta | 519/1977 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Tartuntatautilaki | 1227/2016 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Lastensuojelulaki | 417/2007 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

4) Muuta vuokratyön hankinnassa huomioitavaa lainsäädäntöä

Sote-lait:

[Laki hyvinvointialueesta | 611/2021 | Suomen säädöskokoelma | Finlex](#)

[Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä | 559/1994 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä | 817/2015 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Sivutoimi ja kilpaileva toiminta:

[Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta | 304/2003 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Henkilötietojen käsittely toimitettavassa palvelussa:

[Tietosuojalaki | 1050/2018 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

[Regulation - 2016/679 - EN - gdpr - EUR-Lex, \(Tietosuoja-asetus \)](#)

2.3.2 Lainsäädännöstä

Vuokratyöstä ei ole olemassa mitään erillislakia, jota tulisi soveltaa, kun vuokratyötä hankitaan ja vuokratyötä teetetään. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi vuokratyön hankintaan sovelletaan hankintalakia. Vuokratyön teettämisestä voi olla myös erillissäännöksiä yksittäisissä laeissa kuten esimerkiksi työsopimuslaissa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamiseen liittyy paljon lainsäädäntöä. Kun tätä lainsäädäntöä sovelletaan vuokratyöhön, keskeinen kysymys on, miten vastuut ja velvollisuudet jakaantuvat vuokratyön toimittajan ja tilaajan kesken. Seuraavassa käsitellään lyhyesti rekisteröintivaatimuksia, potilasvakuutusksymyksiä, järjestämislain ja hankintalain vuokratyön hankinnalle asettamia vaatimuksia.

2.3.2.1 Valvontalaki ja Soteri-rekisteröinti

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalakia (741/2023, 2 § 2 mom) ei sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin. Näin ollen henkilöstöalan yritys ei rekisteriöidy lupa- ja valvontaviraston ylläpitämään rekisteriin (Soteri-rekisteri).

2.3.2.2 Potilasvakuutus

Potilasvakuutuslaki (948/2019), 6 § 1 mom. Vakuuttamisvelvollisuus:

Terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavalla yhteisöllä, säätiöllä ja itsenäisellä ammatinharjoittajalla sekä työnantajalla, jonka palveluksessa on terveydenhuollon ammattihenkilöitä, on oltava vakuutus tämän lain mukaisen vastuun varalta.

Potilasvakuutuskeskuksen verkkosivuilla kerrotaan:

”Jokaisella terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavalla on oltava vakuutus potilasvakuutuslain mukaisen vastuun varalta. Velvollisuus koskee yhteisöjä, säätiöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia sekä työnantajia, joiden palveluksessa on terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Potilasvakuutuslakia sovelletaan siis sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimintaan, että terveydenhuollon toimintayksiköissä tapahtuvaan toimintaan.

Vakuutuksen ottaa työnantaja työ- tai virkasuhteessa olevan terveydenhuollon ammattihenkilön puolesta tai itsenäinen ammatinharjoittaja itse suoraan potilasvakuuttamista harjoittavalta vakuutusyhtiöltä. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi hoitaa vakuutusturvansa myös ammattiliiton jäsenenä myönnettävän ryhmävakuutuksen tai ryhmätuvakuutuksen kautta. Terveydenhuollon toimija voi ottaa potilasvakuutuksen myös sopimuskumppaninsa puolesta.

Työnantaja vastaa työsuhteisten terveydenhuollon ammattihenkilöiden potilasvakuutuksesta. Työnantaja-asema ja vakuuttamisvelvollisuus on myös niillä yrityksillä, jotka hankkivat työvoimaa ostopalvelu-

na ja välittävät vuokratyövoimaa terveydenhuollon toimintayksiköille: vakuuttamisvelvollinen on työnantajana toimiva vuokratyövoimaa välittävä yritys, ei se vastaanottava toimintayksikkö, jossa toimintaa harjoitetaan. Itsenäisenä ammattiharjoittajana toimivan on itse varmistettava, että toimintaa varten on otettu potilasvakuutus. Tämä koskee myös Suomessa toimivia ulkomaisia ammattihenkilöitä ja yrityksiä.

Julkisen sektorin ottamien vakuutuksien piiriin eivät kuulu henkilöt, jotka toimivat julkisessa terveydenhuollossa, mutta ovat työsuhteessa yksityiseen yritykseen tai ovat itsenäisiä ammatinharjoittajia.” (pvk.fi)

2.3.2.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

13 § koskee nimenomaisesti hyvinvointialueen hankkimaa henkilöstövuokrausta. Hallituksen esityksen kyseistä pykälää kokevissa perusteluissa todetaan muun muassa seuraavaa:

- ”Käytettäessä vuokratyövoimaa henkilöstövuokrausyritykseltä ei hankita sosiaali- ja terveystalv palveluja, vaan työvoimaa, eikä sille siirry näin ollen vastuuta palvelujen tuottamisesta.”
- ”Hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:n tai ehdotetun lain 41 §:n mukainen hyvinvointialueen ohjaus- ja valvontavelvollisuus ei kohdistuisi henkilöstövuokrausyrityksiin, sillä ne eivät tuota hyvinvointialueelle sosiaali- ja terveystalv palveluja, vaan hyvinvointialue vuokraa kyseisiltä yrityksiltä vuokratyövoimaa.”

2.3.2.4 Hankintalaki 1397/2016

- 12 luku: Sosiaali- ja terveystalv palvelut sekä muut erityiset palveluhankinnat
  - 107 § Sosiaali- ja terveystalv palveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintoihin sovellettavat säännökset
  - 108 § Palvelujen käyttäjien tarpeiden huomioon ottaminen hankinnoissa1
  - 109 § Hankintamenettely

Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankintoihin sovelletaan, mitä 40 ja 41 §:ssä säädetään suorahankinnoista palveluhankinnoissa.

Koko 12 luku, eli pykälät 107-111 on ehdotettu poistettavaksi hankintalain päivityksen yhteydessä. Hallituksen esityksessä on ehdotettu, että sosiaali- ja terveystalv palveluiden hankintoihin tulvaisiin soveltamaan kansallisen hankinnan säännöksiä.

2.3.3 Työvoiman vuokrauksen arvonlisäverotus

Kun vuokratyötä hankitaan henkilöstövuokrausyritykseltä, arvonlisävero on lähtökohtaisesti 25,5 prosenttia. Verottajan keväällä 2026 julkaistavan syventävän vero-ohjeen mukaan, kun kyse on Soteri- rekisteröityneestä terveydenhuollon palvelutuottajasta, jonka terveydenhuollon ammattihenkilö on rekisteröitynyt kyseiseen palvelupisteeseen, palvelu tulkitaan arvonlisäverottomaksi terveyden- tai sairaanhoidon palveluksi. Toimittaja vastaa aina myymänsä palvelun arvonlisäveron suuruudesta, ei palvelun tilaaja. Tilaajan ja toimittajan on myös hyvä sopimusehdoissa sopia, miten toimitaan, mikäli myydystä palvelusta tulee jälkiveroseuraamuksia.

2.3.3.1 Arvonlisäverolaki

Terveyden- ja sairaanhoito

34 §

Veroa ei suoriteta terveyden- ja sairaanhoitopalvelun myynnistä.

Veroa ei myöskään suoriteta, kun hoitotoimen harjoittaja luovuttaa hoidon yhteydessä hoitoon tavanomaisesti liittyviä palveluja ja tavaroita.

35 §

Terveyden- ja sairaanhoitopalvelulla tarkoitetaan ihmisen terveydentilan sekä toiminta- ja työkyvyn määrittämiseksi taikka terveyden sekä toiminta- ja työkyvyn palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, jos kysymyksessä on:

1) valtion, hyvinvointialueen tai kunnan ylläpitämässä terveydenhuollon toimintayksikössä annettava hoito taikka sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa ([741/2023](#)) tarkoitettu yksityisen palveluntuottajan antama terveyspalvelu; ([13.6.2024/315](#)) L:lla [315/2024](#) muutettu 1 kohta tuli voimaan 1.7.2024.

Aiempi sanamuoto kuuluu:

1) valtion, hyvinvointialueen tai kunnan ylläpitämässä terveydenhuollon toimintayksikössä annettava hoito taikka yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa ([152/1990](#)) tarkoitettu hoito; ([29.6.2021/623](#))

2) sellaisen terveydenhuollon ammattihenkilön antama hoito, joka harjoittaa toimintaansa lakiin perustuvan oikeuden nojalla tai joka on lain nojalla rekisteröity.

36 §

Veroa ei suoriteta myöskään seuraavien palvelujen ja tavaroiden myynnistä:

1) sairaankuljetukset erityisesti tätä tarkoitusta varten varustetulla kuljetusvälineellä;

2) terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvät tutkimus- ja laboratoriopalvelut;

3) hammaslääkärin, hammasteknikon tai erikoishammasteknikon myymät hammasproteesit ja niihin kohdistuvat hammastekniset työsuoritukset;

4) äidinmaito, ihmisveri, ihmiselimet ja ihmiskudokset; ([29.12.1995/1767](#))

5) välittömästi terveyden- ja sairaanhoidossa käytettävät tavarat ja palvelut, jotka sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu yksityinen terveyspalvelujen palveluntuottaja tai tämän lain 35 §:n 2 kohdassa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tässä toiminnassaan luovuttaa toiselle yksityiselle terveyspalvelujen palveluntuottajalle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle. ([13.6.2024/315](#))

L:lla [315/2024](#) muutettu 5 kohta tuli voimaan 1.7.2024. Aiempi sanamuoto kuuluu:

5) välittömästi terveyden- ja sairaanhoidossa käytettävät tavarat ja palvelut, jotka yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettu terveydenhuollon palvelujen antaja tai 35 §:n 2 kohdassa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö tässä toiminnassaan luovuttaa toiselle terveydenhuollon palvelujen antajalle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle. ([29.12.1995/1767](#))

Sosiaalihuolto

37 §

Veroa ei suoriteta sosiaalihuoltona tapahtuvasta palvelujen ja tavaroiden myynnistä.

38 § ([14.12.2018/1119](#))

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan valtion, hyvinvointialueen tai kunnan harjoittamaa sekä sosiaaliviranomai-

sen valvomaan muun sosiaalihuollon palvelujen tuottajan harjoittamaa toimintaa, jonka tarkoituksena on huolehtia lasten ja nuorten sekä iäkkäiden henkilöiden huollosta ja vammaisten henkilöiden huollosta ja muista palveluista ja tukitoimista, päihdehuollosta sekä muusta tällaisesta toiminnasta. [\(29.6.2021/623\)](#)

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan myös sellaisia kuulo-, kuulonäkö- tai puhevamman tai muun vastaavan vamman johdosta suoritettavia tulkkauspalveluja, joita järjestetään lain nojalla tai avustetaan valtion varoin.

2.3.3.2 Oikeuskäytäntöä vuokratyön arvonlisäverokohtelusta

KVL 52/2025

Keskusverolautakunta katsoi käsittelyssään, että tilanteessa 1 A Oy:n hyvinvointialueille myymä lääkäri-työvoima oli verollista työvoiman vuokrausta, koska palvelun sisältö oli työntekijöiden työpanoksen luovuttaminen tilaajan johdon ja valvonnan alaisuuteen, eikä A Oy itse tuottanut terveydenhuollon palvelua omassa palveluyksikössään. Sen sijaan tilanteessa 2 A Oy myi arvonlisäverosta vapautettua terveydenhuollon palvelua tilaajan tiloissa. Se toimi rekisteröitynä yksityisenä palveluntuottajana, oli rekisteröinyt palveluyksikön ja palvelupisteen Soteriin ja tuotti erikoislääkäripalvelun omana terveystalonaan. Ennakkoratkaisu annettiin ajalle 19.12.2025–31.12.2026 ja päätös syntyi äänin 4–3.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden palvelujen arvonlisäverokohteluun liittyy vireillä olevaa oikeuskäytäntöä. Keskusverolautakunnan ratkaisusta KVL 52/2025 on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen eikä ratkaisu ole oppaan julkaisuhetkellä lainvoimainen. Oikeuskäytännön kehittyminen voi vaikuttaa työvoiman vuokrauksen ja terveystalouden arvonlisäverokohtelun tulkintaan.

KVL 46/2023

Kyse oli kotihoitopalvelujen edelleenmyynnistä. Ratkaisussa todettiin, että jos alkuperäinen palveluntuottaja täyttää verottomuuden edellytykset (valvonta, sosiaalihuollon tarve), myös edelleenmyynti voi olla arvonlisäverotonta.

Verottomuus voi ulottua edelleenmyyntiin, kun palvelu säilyttää sosiaalihuollon luonteen.

KHO 2017:192

Päätös vahvisti periaatteen, että verottoman terveyden- ja sairaanhoitopalvelun edelleenmyynti on myös verotonta, jos palvelu säilyttää luonteensa ja tuottaja täyttää edellytykset.

KHO 2016:101

Arvonlisäverolain 38 § edellyttää, että yksityisen sosiaalihuoltopalvelun tuottajan toiminta on viranomaisen valvomaan. Lisäksi verottomuus edellyttää, että palveluntuottajalla on Valviran lupa kullekin toimintayksikölle. Johtopäätöksenä ko. ratkaisusta oli se, että yrityksen on varmistettava, että jokaisella toimintayksiköllä on Valviran lupa ennen kuin se voi laskuttaa palvelut arvonlisäverottomasti. Lupaprosessin keskeneräisyys ei riitä verottomuuden perusteeksi. Jos palvelu tuotetaan ilman lupaa, se on arvonlisäverollista. Työvoiman vuokraus ei ole sosiaalihuoltopalvelua, vaikka henkilöstö työskentelisi hoivakodissa.

2.4 Erot Ruotsin lainsäädäntöön

Yhtenä vaikuttimena valtakunnallisten vuokratyön hankinta- ja sopimusmallien luomiseksi hyvinvointialueille toimi Ruotsin malli. Hankkeen aikana on tutkittu Ruotsin toteutustapaa ja vertailtu lainsäädäntöä.

EU:n vuokratyödirektiivi on laadittu vuokratyön harmonisoimiseksi. Ruotsissa on laki henkilöstövuokrauksesta ja Suomessa henkilöstövuokrausta säätelee työsopimuslaki. Em. laeissa ei käsitellä vuokratyöhön ryhtymistä tai sitä, että henkilö siirtyy työnantajan palveluksesta henkilöstövuokrausyrityksen palvelukseen.

Ruotsissa on alueilla käytössä karenssi-aikoja henkilöstövuokrauksen hankintasopimuksissa. Karenssi tarkoittaa sitä, että vuokratyöntekijä ei saa tarjota työntekijää 12 kuukauden aikana sille alueelle työhön, jonka palveluksesta henkilö on irtisanoutunut. Henkilö voi kuitenkin työskennellä vuokratyöntekijänä muilla

alueilla. Ruotsin oikeuskäytännön mukaan ei ole olemassa yleistä kieltoa karensivaatimuksen asettamisesta.

Suomessa eduskunnan oikeusasiamies (EOA) on ottanut kantaa kantelun johdosta henkilöstön vuokrausta ja palveluiden tuottamista koskevien sopimusten rekrytointikieltoihin. EOA:n mukaan karensin asettaminen em. tavalla on ristiriidassa muun muassa perusoikeuksien, kuten yhdenvertaisen kohtelun sekä työllisyyden edistämisen velvollisuuksien kanssa. Näin ollen KT ei suosittele käytettävän Ruotsin mallin mukaista karenssiehtoa tässä hankkeessa.

Ruotsissa ei ole sidosyksikköhankinnoissa Suomen tapaisia haasteita, eikä sidosyksikköhankinnoista ole siellä säädetty hankintadirektiiviä tarkemmin. Lisäksi Ruotsissa kuntien elinkeinonharjoittamista on rajoitettu siten, ettei toiminnan tarkoituksena saa olla voiton tuottaminen ja kunnan tulisi tarjota vain yleishyödyllisiksi katsottavia palveluita kunnan asukkaille.

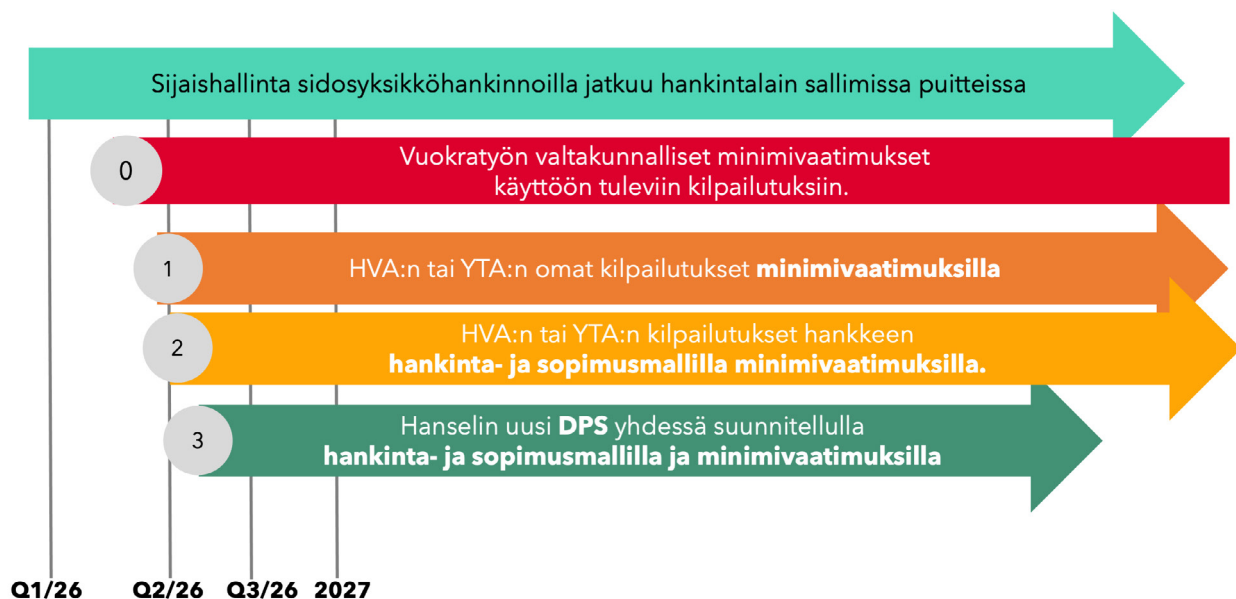
2.5 Vuokratyön hankintamallit

Tarvitsemme eri hankintamalleja vuokratyön hankintaan erilaisen saatavuuden tilanteissa ja erilaisten tarpeiden täyttämiseksi. Sidosyksikköhankintojen lisäksi alueilla on omia dynaamisia toimittajarekisteitä ja yksittäisiä kilpailutuksia sekä Hanselin sote-alan henkilöstövuokrauksen DPS. Edellä mainituilla hankintamalleilla on edelleen oma sijansa vuokratyön hankinnassa.

Hankintayksikön ei tarvitse kilpailuttaa hankintojaan lainsäädännön mukaisesti, mikäli se tekee hankinnan hankintalain tarkoitetusta sidosyksiköltään, vaikka sopimus täyttäisikin hankintalain mukaiset hankintasopimuksen tunnusmerkit. Sidosyksikköhankinta on eräs merkittävimmistä soveltamisalapoikkeuksista hankintalainsäädännössä. Sidosyksikköhankinnasta käytetään myös usein nimitystä in-house hankinta.

Kuvassa 6 on esitetty vuokratyön hankintamallit jatkossa. Se sisältää sidosyksikköhankintojen lisäksi kolme vaihtoehtoista kilpailutusmallia, joissa kaikissa on tarkoitus soveltaa valtakunnallisia minimivaatimuksia vuokratyön laadun turvaamiseksi.

Vuokratyön kansalliset hankinta- ja sopimusmallit jatkossa

Kuva 6. Vuokratyön hankinta- ja sopimusmallit.

Vuokratyön hankinta- ja sopimusmalli Suomen hyvinvointialueille –hankkeessa kehitetty hankintamalli 2 (Hyvilin malli) pyrkii vastaamaan niin äkillisten kuin pidempiaikaisempienkin tarpeiden täyttämiseen kustannustehokkaasti. Kun sopimus- ja tilausmallit ovat yhdenmukaiset eri hyvinvointialueilla, helpottaa se tarjoajien työtä, tarjousten laadintaa ja toimintaa sopimuskaudella.

2.5.1 Vuokratyön valtakunnalliset minimivaatimukset

Vuokratyölle on hankkeessa asetettu valtakunnalliset minimivaatimukset vuokratyön laadun ja kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi. Minimivaatimukset tarjoaville yrityksille ja tarjottavalle henkilöstölle seuraavat:

Vuokratyötä tarjoavan yrityksen:

1. on oltava rekisteröitynyt ammatti- ja elinkeinorekisteriin
2. verot, eläkevakuutusmaksut sekä muut viranomaisvelvoitteet oltava hoidettuna
3. on oltava vastuuvakuutettu riittävän kattavasti suhteessa yrityksen toiminnan laajuuteen
4. on otettava potilasvakuutus työntekijöilleen. Ammatinharjoittajilla ryhmävakuutus riittää.
5. tulee raportoida toimittamistaan ammattilaisista ja niiden hintakertoimista kerran kuukaudessa valtakunnallisesti ylläpidettyyn raportointialustaan
6. on tarjottava vuokratyötä kerroin pohjaisella mallilla
7. on noudatettava sosiaalisen vastuun vähimmäisvelvoitteita:
Vuokratyön hankinnoissa edellytetään sosiaalisen vastuun toteutumista koko toimitusketjussa. Toimittajien on toimittava eettisesti kestäväällä tavalla ja noudatettava lakisääteisiä velvoitteita (tilaajavastuulaki, 1233/2006, 5 §).
8. tulee noudattaa vuokratyöhön tarjottavien henkilöiden minimivaatimuksia:
Tarjottavalla ammattihenkilöllä on tehtävään erikseen vaadittava ja määriteltävä valmis tutkinto, todistukset, osaaminen, suomen ja/tai ruotsin kielitaito sekä sote-ammattikortti. Lääkärin tulee esittää todistus vähintään YKI 4 -/ B2-tasoisesta suomen ja/tai ruotsin kielen taidostaan, muiden ammattihenkilöiden riittävä kielitaito määritellään tapauskohtaisesti. Tarjotulla lähi- tai sairaanhoitajalla tulee olla voimassa tehtävän edellyttämät lääkeluvat. Tarjotun lääkärin, erikoislääkärin, sairaanhoitajan, kättilön tai terveydenhoitajan on oltava terveydenhuollossa laillistettu ammattihenkilö ja tällöin asia on tarkistettavissa julkisista ammattirekistereistä.
9. muut vuokratyötä koskevat periaatteet: Vuokratyö ei kartuta erikoistumispalvelua.

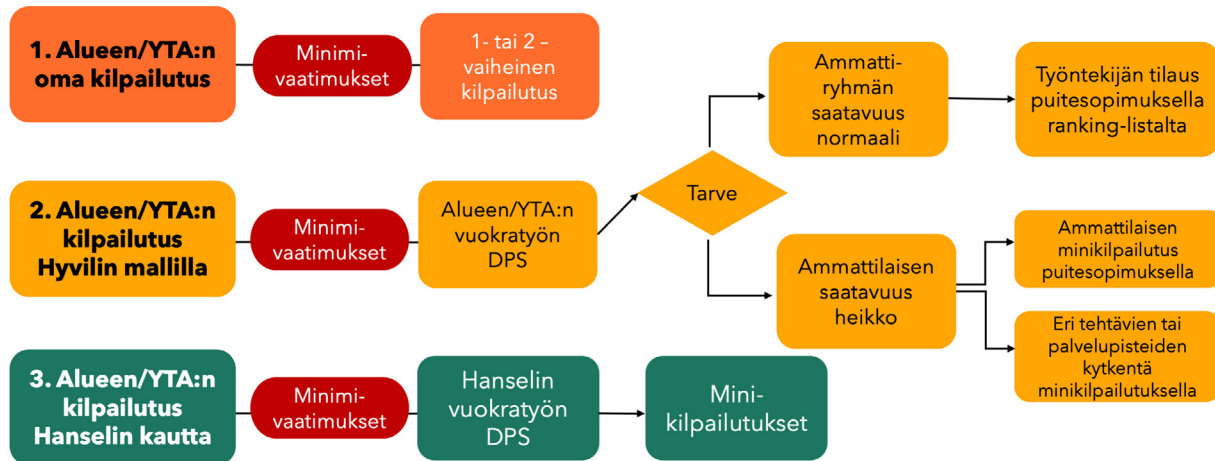
Minimivaatimukset on käsitelty Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa, ne ovat olleet kommentoitavana hyvinvointialueilla (NHG:n jatkokartoitus), niistä on keskusteltu hyvinvointialuetapaamisilla, HR- ja hankintajohtajien kanssa, hyvinvointialuejohtajaverkosto H23:ssa ja linjattu ohjausryhmässä.

Minimivaatimukset on hyväksytty myös osaksi Hanselin uutta vuokratyön yhteishankintaa.

2.5.2 Vuokratyön kilpailutusmallit jatkossa

Kuvassa 7 on esitetty vuokratyön hankinta- ja kilpailutusmallien pääperiaatteet.

Vuokratyön hankintamallit ja minimivaatimukset

Kuva 7. Vuokratyön hankinta- ja kilpailutusmallit.

Hyvinvointialueet voivat jatkossakin hankkia vuokratyötä parhaaksi katsomallaan hankinta- ja kilpailutusmallilla joko yksin tai yhdessä esimerkiksi yhteistoiminta-alueen kanssa noudattaen kuitenkin valtakunnallisia minimivaatimuksia vuokratyölle.

2.5.3 Hankinta hankkeen kilpailutus- ja sopimusmallilla

Hyvilin hankintamalliin on otettu mallia Itä-Uudellamaalla käytössä olevasta hankintamallista. Malli mahdollistaa myös äkillisten sijaistarpeiden hankinnan perustuen puitesopimukseen ja etusijajärjestykseen.

Vuokratyön hankinta kilpailutetaan Hyvilin hankintamallissa siten, että ensin perustetaan dynaaminen toimittajarekisteri, johon hyväksytään kerran vuodessa kaikki minimivaatimukset täyttävät yritykset.

Suosittelemme tilaaja asettamaan enimmäiskertoimen tarjouspyyntöihin. Dynaamiseen toimittajarekisteriin hyväksytyjen ehdokkaiden kesken toteutetaan ammattiryhmäkohtaisia kilpailutuksia, joiden perusteella tehdään puitejärjestelyjä, joiden puitesopimuksissa tarjoajat on asetettu antamisensa tarjousten enimmäishintakertoimien perusteella etusijajärjestykseen. Etusijajärjestys kannattaa laatia kullekin ammattiryhmälle erikseen.

Dynaamiseen toimittajarekisteriin hyväksytyillä tarjoajilla on mahdollisuus päästä toimittajiksi vain puitejärjestelyjen sisäisten kilpailutusten kautta.

Kun sopimuskaudella kerran vuodessa hyväksytään uusia tarjoajia toimittajarekisteriin, avataan jo olemassa oleva puitejärjestely, eli annetaan uudelle toimittajarekisteriin hyväksytyille tarjoajalle mahdollisuus jättää tarjous ko. puitejärjestelyyn. Jo puitesopimuksessa olevien toimittajien on samaan aikaan mahdollisuus joko päivittää tarjoustaan tai jättää kokonaan uusi tarjous. Kun puitejärjestely avataan, tulee tilaajan arvioida saadut tarjoukset ja tehdä uusi hankintapäätös.

Puitesopimusmalli on tarkoitettu Toimittajarekisterin sisäisten kilpailutusten sopimus pohjaksi. Tämän sopimuksen ehtoja noudatetaan tehtäessä puitejärjestelyn sisäisiä kilpailutuksia ja tarveilmoitusten pohjalta etusijajärjestykseen tehtäviä tilauksia.

Tilaaja voi halutessaan avata ja päivittää puitesopimusta milloin vain sopimuskauden aikana.

2.5.3.1 Dynaaminen toimittajarekisteri ja minimivaatimukset

Vuokratyön hankinta kilpailutetaan Hyvilin hankintamallissa siten, että ensin perustetaan dynaaminen toimittajarekisteri, johon hyväksytään kerran vuodessa kaikki minimivaatimukset täyttävät yritykset. Minivaatimukset on kerrottu edellä kappaleessa 2.3.3.

Hankintayksikkö määrittelee itse kilpailutusasiakirjoissaan, milloin hyväksyminen dynaamiseen toimittajarekisteriin tehdään.

2.5.3.2 Dynaamisen toimittajarekisterin sisäinen puitejärjestely

Dynaamiseen toimittajarekisteriin hyväksytyjen toimittajien kesken kilpailutetaan ammattiryhmäkohtaisia puitejärjestelyjä. Tarjouspyynnössä määritellään tarvittavat lisävaatimukset toimittajalle ja henkilöstölle ja pyydetään tarjoajia antamaan hintakertoimen, minkä perusteella puitejärjestelyyn valittavat toimittajat asetetaan etusijajärjestykseen. Tarjouspyynnössä tilaaja ilmoittaa, montako toimittajaa tai vaihteluvälin (esimerkiksi 6–8) se hyväksyy sopimustoimittajiksi. Kyseessä oleva tarjouspyyntö lähetetään kaikille rekisteriin hyväksytyille toimittajille.

Tarjousajan umpeuduttua tilaaja tekee hankintapäätöksen, jonka nojalla tehdään hankintasopimus, johon voi hyödyntää Hyvilin mallisopimusta. Kun kyseinen puitejärjestely avataan tai kilpailutetaan uudelleen, tulee tällöin tehdä aina uusi hankintapäätös. Sopimus on mahdollista myös avata tai sitä voidaan tarkentaa sopimuskaudella puitejärjestelyn sopimustoimittajille annettavalla ilmoituksella. Mikäli sopimukseen ei tehdä merkittäviä muutoksia, eikä uusia tarjoajia ole hyväksytty dynaamiseen toimittajarekisteriin kyseisellä sopimuskaudella, ei uutta hankintapäätöstä ole tarpeen tehdä. Jos puitejärjestely kilpailutetaan uudelleen, tai avataan siten, että uusia tarjoajia otetaan mukaan tai hintakerrointa on mahdollista päivittää, tulee uusi hankintapäätös tällöin tehdä.

Tilaaja tekee jokaisen puitejärjestelyyn valitun toimittajan kanssa sopimuksen. Tavoitteena on, etteivät puitejärjestelyt olisi kestoaltaan kahta vuotta pidempiä, sillä etusijajärjestys perustuu annettuun hintakertoimeen.

Kun tilaaja tekee puitejärjestelyn sisäisen kilpailutuksen tai tilauksen, pääperiaatteena on, ettei tästä tarvitse tehdä uutta erillistä sopimusta, vaan tällöin riittää puitesopimuksen liitteenä olevan palvelukuvauksen täyttäminen tarjouspyynnön tai tarveilmoituksen liitteenä. Toimitus puolestaan tapahtuu tarjouksen mukaisesti. Tilauksen tai kilpailutuksen paikallisesti maksettava taso- tai uraporraspalkan mukainen tehtäväkohtainen pohjahinta ilmoitetaan tarveilmoituksessa tai tarjouspyynnössä (minikilpailutus).

2.5.3.3 Etusijajärjestykseen perustuva tilaus

Puitesopimuksen sisällä voidaan tehdä etusijajärjestykseen perustuvia tarveilmoituksia selkeään sijaistarpeeseen, kuten yleislääketieteen erikoislääkärin kahden kuukauden sijaisuus. Tällöin hyvinvointialue lähettää tarveilmoituksen (ml. sopimuksen liite 5 Palvelunkuvaus) sopimuksen liitteenä olevan kaikille puitesopimustoimittajille. Kyseessä olevan puitesopimuksen toimittajat antavat vastaukset, joiden perusteella valituksi tulee se tarjoaja, joka on kaikista vastauksen jättäneistä etusijajärjestyksessä korkeimmalla sijalla. Tilaaja tiedottaa kaikkia vastausten jättäneitä tarjoajia valinnasta. Etusijajärjestykseen perustuneen tarveilmoituksen ja niihin saatujen vastausten perusteella tehdään voittaneelta tarjoajalta tilaus, jonka toimittaja vahvistaa tilausvahvistuksella.

Erilaisten etusijalistojen tarve riippuu sekä alueen henkilöstötarpeista, hankittavista ammattiryhmistä, palveluverkon monipuolisuudesta ja markkinatilanteesta. Mikäli voidaan olettaa, että toimittajat tarjoavat esimerkiksi lääketieteen lisensiaatteja ja erikoislääkäreitä samalla kertoimella, ne voidaan yhdistää samaan puitesopimukseen ja etusijalistalle. Jos taas vaarana on, että lisensiaattien kerroin nousee erikoislääkärien heikomman saatavuuden vuoksi korkeammalle, puitesopimus ja etusijajärjestyslista kannattaa muodostaa näille erikseen.

2.5.3.4 Puitejärjestelyn sisäinen kilpailutus

Mikäli hankinnan tarve on sellainen, ettei siihen ole mahdollista tarveilmoituksen kautta pyytää vastauksia, tulee tilaajan tehdä puitejärjestelyn sisäinen kilpailutus. Tällöin pyydetään tarjouta puitesopimustoimittajilta tarjouspyynnöllä, jossa on määritelty hankinnan kohteen ja pohjahinnan lisäksi kansallisten minivaatimusten lisäksi tarvittavat vähimmäisvaatimukset ja vertailukriteerit.

Kun tilaaja tekee puitejärjestelyn sisäisen kilpailutuksen, tehdään tästä aina hankintapäätös. Erillistä sopimusta ei ole tarpeen tehdä, sillä puitesopimuksen ehdot sitovat molempia osapuolia. Tarjouspyynnössä tulee kuvata kaikki ko. hankinnan kannalta olennaiset ehdot, jolloin sopimusta ei tarvita.

2.5.3.5 Jälki-ilmoitukset

Hankintayksikkö voi tehdä dynaamisen toimittajarekisterin sisäisistä hankintasopimuksista yksittäiset jälki-ilmoitukset tai vaihtoehtoisesti koota ne esim. neljännesvuosittain.

Dynaamisen toimittajarekisterin sisäisistä kilpailutuksista jälki-ilmoitukset voidaan tehdä kootusti esim. seuraavasti:

- Q1 (1.1.–31.3.) koottu jälki-ilmoitus viim. 30.4.
- Q2 (1.4.–30.6.) → viim. 30.7.
- Q3 (1.7.–30.9.) → viim. 30.10.
- Q4 (1.10.–31.12.) → viim. 30.1.

2.5.4 Hankinta Hanselin yhteishankinnan kautta

Hansel on valmistellut uutta vuokratyön hankinta- ja kilpailutusmallia, joka tulee käyttöön vuoden 2026 loppuun mennessä. Hanselin malli perustuu dynaamiseen toimittajarekisteriin, johon päästäkseen minimivaatimukset ovat huomioituna sekä minikilpailutuksiin, joiden sisällön tilaaja määrittelee tarkemmin. Hanselin yhteishankinnan kustannuksista vastaavat toimittajat.

2.5.5 Sivutoimiluvat ja sivutoimi-ilmoitukset

Työsopimuslaissa säädetään työntekijän velvollisuuksista yleisesti (TSL 3 luku 1 §) ja kilpailevan toiminnan kiellosta (TSL 3 luku 3 §). Työsopimuslaissa ei ole säännöksiä sivutoimiluvista tai työntekijän velvollisuudesta tehdä sivutoimi-ilmoitus, jos työntekijä työskentelee myös toisen työnantajan palveluksessa.

Viranhaltijalaissa säädetään sitä vastain sivutoimista ja ilmoituksista. Lain 18 §:n mukaan sivutoimella tarkoitetaan virkasuhdetta, palkattua työtä ja pysyväisluonteista tehtävää, joista viranhaltijalla on oikeus kieltäytyä sekä ammatin, elinkeinon ja liikkeen harjoittamista.

Säännöksen mukaan viranhaltija ei saa ottaa vastaan, eikä pitää sellaista sivutoimintaa, joka edellyttää työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien hoitamiseen, ellei työnantaja hakemuksesta myönnä siihen lupaa. Lupa voidaan peruuttaa, kun siihen on syytä. Laissa säädetään myös viranhaltijan kuulemisesta ja sivutoimiluvan myöntämiseen liittyvistä seikoista (esteellisesti tuleminen tehtävässään ynnä muuta sellaista). Viranhaltijalaissa säädetään myös kilpailevan toiminnan kiellosta virkasuhteen aikana.

Jos sivutoimi ei edellytä työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien hoitamiseen, viranhaltijan on tehtävä sivutoimesta ilmoitus työnantajalle viranhaltijain mukaan.

2.5.6 Ammatinharjoittajat

Dynaamiseen toimittajarekisterin minimivaatimukset mahdollistavat ammatinharjoittajien pääsyn rekisteriin. Tässä oppaassa ei oteta kantaa mahdollisiin työoikeudellisiin kysymyksiin.

Yksityisten elinkeinonharjoittajien, ammatinharjoittajien, on mahdollista tiettyjen edellytysten täytyessä toimittaa vuokratyötä tilaajalle joko toimittajana tai alihankkijana.

Oikeudellisesti keskeiset kysymykset ovat, milloin hyvinvointialue voidaan tosiasiallisesti tulkita vuokrahenkilöstön työnantajaksi ja miten varmistettaisiin, ettei hyvinvointialuetta tulkita vuokrahenkilöstön työnantajaksi.

Työnantaja-aseman arviointi perustuu aina kokonaishankintaan, jossa ratkaisevaa ei ole sopimuksen otsikko, vaan se, kuka tai ketkä käyttävät direktio-oikeutta, eli johtavat työtä kokonaisuutena, kuka määrittää työntekopaikasta, työajasta ja työntekemisen tavoista ja kenellä on toimivalta kohdistaa työntekijään henkilökohtaisia seuraamuksia työsuhteen perusteella.

Hyvilin mallisopimuksessa on kyseessä olevaan asiaan liittyvä seuraavanlainen sopimusehto: "Toimit-

taessaan vuokratyötä Toimittajan tulee huolehtia siitä, etteivät työsuhteen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 § mukaiset tunnusmerkit täyty, mikäli vuokratyöhön toimitettu henkilö on yksityinen elinkeinonharjoittaja/ammattinharjoittaja.”

2.6 Vuokratyön tilausprosessit

Kun vuokratyö on kilpailutettu, tilausprosessin sujuvuus vaikuttaa paljon yksiköiden sijaishallinnan toimivuuteen. Valtaosa alueista indikoi tarvitsevansa sähköisen tarjous-tilausalustan käyttöönsä. Alueet hyödyntävät tällä hetkellä pääsääntöisesti sähköpostia tilaamiseen ja muun muassa Cloudian eri moduuleita, SW Softwaren ohjelmistoa tai Hanselin Kisa-apuria kilpailuttamiseen. Lisäksi alueilla on käytössä sijaispoolien ylläpitoon erilaisia sovelluksia.

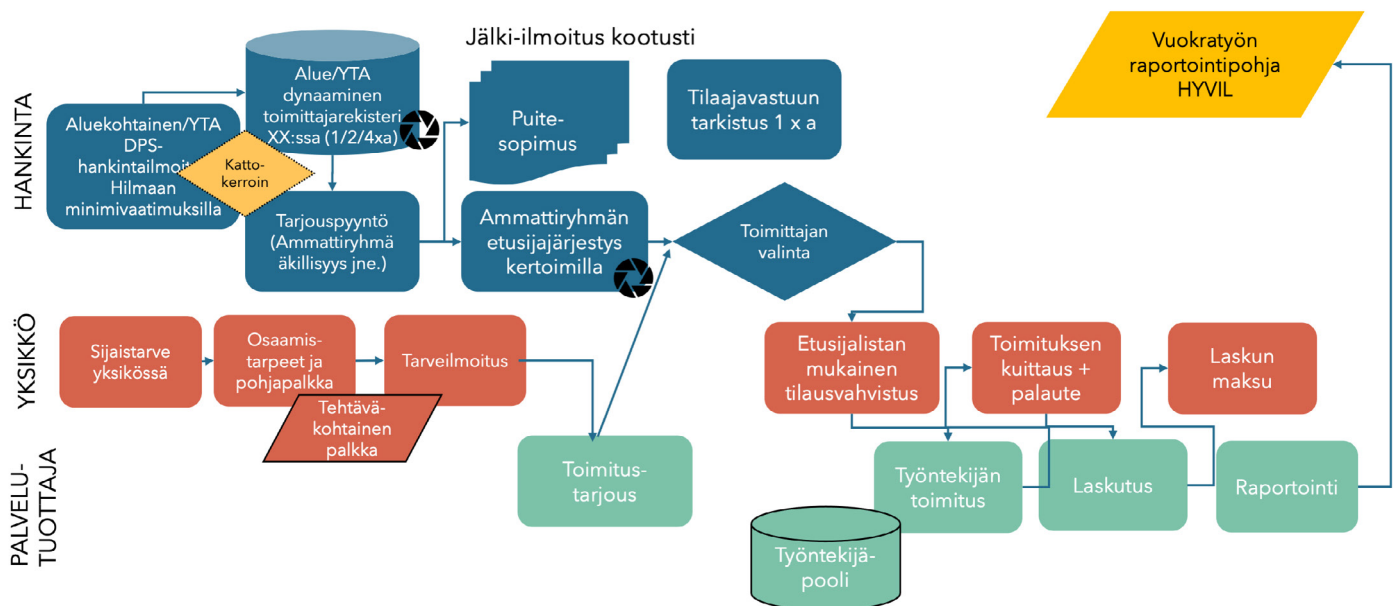
Seuraavissa kuvissa esitetään tarjous-tilausprosessit hankkeen hankintamallilla eli kaksivaiheinen kilpailutus puitesopimusjärjestelyllä.

2.6.1 Tilausprosessi normaalin saatavuuden ammattiryhmissä

Kuvassa 8 on kuvattuna tilaus puitesopimuksen nojalla ammattiryhmäkohtaiselta tai tarpeen äkillisyyden mukaan kilpailutetulta etusijajärjestyslistalta. Puitesopimusmallin etuna on sen nopeus. Kun tarve on esimerkiksi tälle illalle, erillistä minikilpailutusta ei enää ehditä tehdä, mutta tilaus etusijajärjestyslistalta on suhteellisen nopea.

Tarveilmoitus sisältää paikallisesti maksettavan taso- tai uraporraspalkan mukaisen tehtäväkohtaisen pohjahinnan.

Normaali saatavuus: kilpailutus-tilaus-toimitus-raportointi

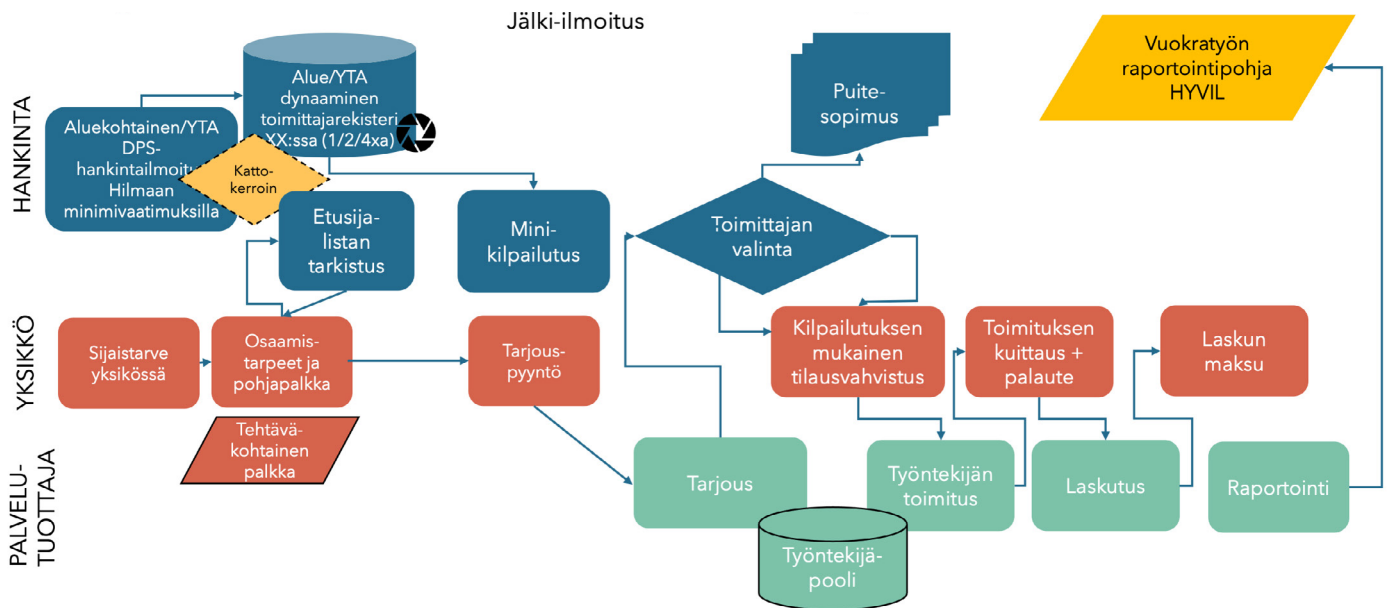

Kuva 8. Tilausprosessi normaalin saatavuuden ammattiryhmissä.

2.6.2 Kilpailutus ja tilausprosessi heikon saatavuuden ammattilaisista

Kun kysymys on heikon saatavuuden ammattilaisista, tarve näille voi ilmetä harvoin tai tarjontaa on niin vähän, ettei erillistä etusijajärjestystä näille ole mielekästä kilpailuttaa. Tällöin ammattilainen voidaan kilpailuttaa minikilpailutuksella tai kytkeä kilpailutus paremman saatavuuden ammattiryhmään. Kytkemällä esimerkiksi kahden eri palvelupisteen minikilpailutus, haastavan saatavuuden palvelupiste voi muodostua toimittajille houkuttelevammaksi. Kuvassa 9 on mallinnettu heikon saatavuuden minikilpailutusmalli.

Haastava saatavuus: kilpailutus-tilaus-toimitus-raportointi

Kuva 9. Heikon saatavuuden ammatillaiset voidaan kilpailuttaa erikseen minikilpailutuksella.

2.7 Vuokratyön käytön raportointi valtakunnallisesti ylläpidettyyn sähköiseen alustaan

Vuokratyön valtakunnallisissa minimivaatimuksissa edellytetään vuokratyön toimittajia toimittamaan kerran kuukaudessa tiedot toimittamisesta ammatillisista, hintakertoimista ja kokonaiskustannuksista. Raportointivelvoite on otettu huomioon hankkeen sopimusmallissa, mutta alueen omiin sopimuksiin tulee sisällyttää myös kirjaus raportointivelvoitteesta esimerkiksi seuraavalla muotoilulla:

Toimittaja sitoutuu raportoimaan Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:lle (Hyvil) kerran kuukaudessa toimittamastaan vuokratyöstä tiedot ensimmäisessä vaiheessa seuraavien ammattiryhmien osalta: lääkärit, erikoislääkärit, sairaanhoitajat, kättilöt, terveydenhoitajat, lähihoitajat ja hoiva-avustajat. Raportoitavia ammattiryhmiä voidaan tarpeiden mukaan laajentaa.

Toimittaja raportoi mm. seuraavat tiedot:

- alue (valmis pudotusvalikko)
- ammattiryhmä (valmis pudotusvalikko)
- toimialue (pudotusvalikko)
- äkillinen vai normaali tarve (äkillinen tarve < 24 h)
- kerroin (avoin kenttä)
- jos kerroin ylittää 2, tarpeen tarkempi kuvaus ja ylityksen perustelut (Tekstikenttä)
- toimitettu tuntimäärä
- toimitettu kokonaissumma ja erikseen arvonlisäveron osuus.

Toimittajan tietoja ja toimitettua hintatietoa ei yhdistetä. Raportointivelvoitteen täyttyminen kuittaataan erillisellä raportointilinkillä. Hankkeessa laaditaan kerättävälle tiedolle rekisteriseloste ja vuokratyön oppaassa tarjotaan valmista sopimustekstiä raportointivelvoitteelle. Kaikille alueille toimitetaan Webropol-linkki raportointia varten.

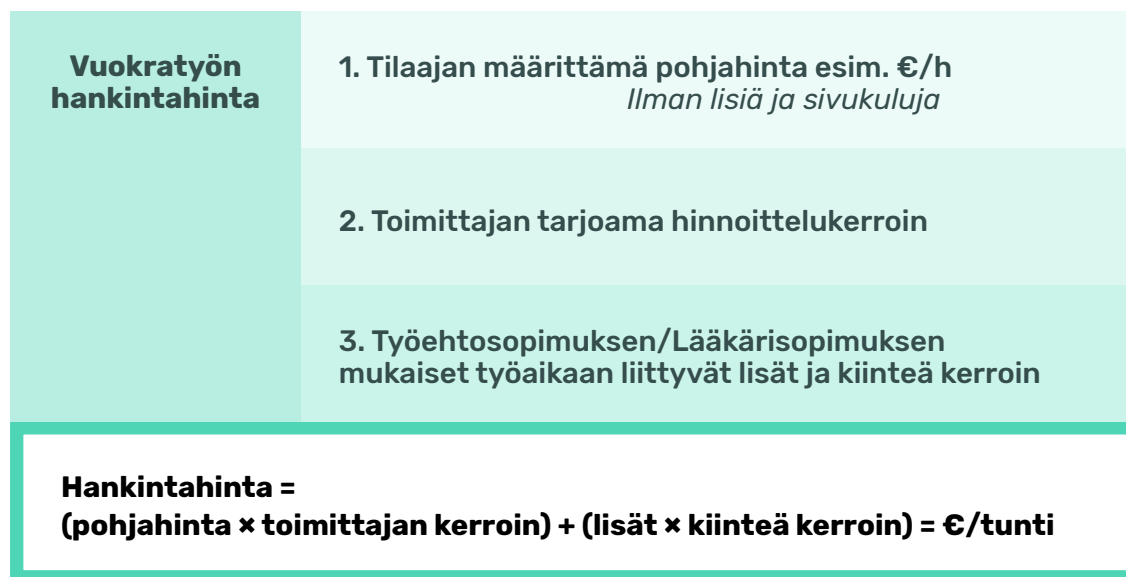
Liitteessä 2 on kerättävälle tiedolle rekisteriseloste.

3. Vuokratyön hinnoittelumalli ja suositeltu enimmäiskerroin

Vuokratyön hinnoittelu perustuu kerroinmalliin, jonka tavoitteena on varmistaa kustannusten läpinäkyvyys, vertailtavuus ja hallittavuus. Mallissa vuokratyön hinta pohjautuu hyvinvointialueen omaan palkkarakenteeseen, jolloin hinnoittelu on johdonmukaista suhteessa omaan tuotantoon.

Hinnoittelun peruseriaate

Vuokratyön hinta muodostuu kuvan 10 mukaisesti kolmesta tekijästä.

Kuva 10. Vuokratyön hinnan muodostuminen.

Hinnoittelun lähtökohtana toimii tilaajan määrittämästä paikallisesti maksettavasta taso/uraporraspalkasta johdettu pohjahinta ilman lisiä tai sivukuluja. Pohjahinta määritetään tilauskohtaisesti, mikä mahdollistaa sen, että eri tehtävien vaativuus huomioidaan ja hinnoittelu on vertailukelpoista suhteessa omaan henkilöstöön.

Toimittajan kerroin

Kerroinmallin keskeinen piirre on, että toimittajat kilpailevat yhdellä pohjahintaan kohdistuvalla hinnoittelukertoimella, joka kattaa muun muassa palkan sivukulut, hallinnolliset kustannukset, rekrytointi- ja saatavuusriskin sekä toimittajan katteen. Tarjousten vertailu tehdään suoraan kertoimen perusteella. Koska muut hinnoittelun osat on määritelty tilaajan toimesta, vertailu on yksinkertaista ja läpinäkyvää.

Toimittaja ei voi veloittaa erillisiä lisämaksuja (esim. rekrytointi-, hallinto- tai matkakuluja), ellei tästä ole erikseen sovittu.

Lisien käsittely kiinteällä kertoimella

Työaikaan ja olosuhteisiin liittyvät lisät, kuten ilta- ja yötyölisät, viikonloppulisät ja ylityökorvaukset määräytyvät työehtosopimuksen mukaisesti. Lisien hinnoittelussa käytetään tilaajan määrittämää kiinteää kerrointa (esimerkiksi 1.55), joka on sama kaikille toimittajille. Keskeinen periaate on, että lisille käytetään

alempaa kerrointa kuin pohjahinnalle. Tämä johtuu siitä, että lisät eivät aiheuta toimittajalle samassa määrin esim. rekrytointi- tai saatavuusriskiä.

Toimittajat eivät kilpaile lisien kertoimella. Lisien kustannusvaikutus on ennalta määritelty ja yhtenäinen tässä hinnoittelumallissa, jolloin hinnoittelumalli pysyy selkeänä ja vertailtavana. Esimerkkilaskelma aiheesta löytyy liitteestä 3.

Esimerkkilaskelma

Esimerkkinä lääkärin vuokratyön tuntihinta normaalityössä.

- Pohjahinta 45 €/h
- Toimittajan tarjoama kerroin 1,8

Vuokratyön tuntihinta on $45 \text{ €} \times 1,8 = 81 \text{ €/h}$

Kun työhön liittyy lisiä esimerkiksi ilta- tai päivystys, hinnoittelu muodostuu kahdesta osasta

- pohjahinta x kerroin esim. 1,8
- lisä x oma kerroin lisälle esim. 1,55

Esimerkkinä lääkärin arkiyöpäivystys

- Pohjahinta: 45 €/h
- Päivystyslisä: 67,5 €/h (päivystyskerroin 2,50)
- Toimittajan kerroin pohjahinnalle: 1,8
- Toimittajan kerroin lisälle: 1,55

Vuokratyön tuntihinta on $(45 \text{ €} \times 1,8) + (67,5 \text{ €} \times 1,55) = 81 \text{ €} + 104,6 \text{ €} = 185,6 \text{ €/h}$

Mikäli samaa kerrointa käytetään sekä pohjahintaan että lisiin, vuokratyön hinta voi nousta verrattuna malliin, jossa lisille sovelletaan erillistä, matalampaa kerrointa.

Muut erikseen veloittavat erät

Joissakin tilanteissa voidaan veloittaa lisäksi matkustamiseen liittyvät kustannukset. Näiden osalta noudatetaan erikseen sovittuja käytäntöjä, eikä niitä oletusarvoisesti sisällytetä kertoimeen.

Lääkäriyön suositeltu enimmäiskerroin

Lääkärivuokratyössä suositellaan käytettäväksi vuokratyön kustannusrakenteeseen perustuvaa enimmäiskerrointa 2.0 pohjahinnalle laillistettujen lääkärin ja erikoislääkärin tehtävissä. Enimmäiskerroin tarkoittaa toimittajan tarjoamaa enimmäistasoa suhteessa tilaajan määrittelemään pohjahintaan.

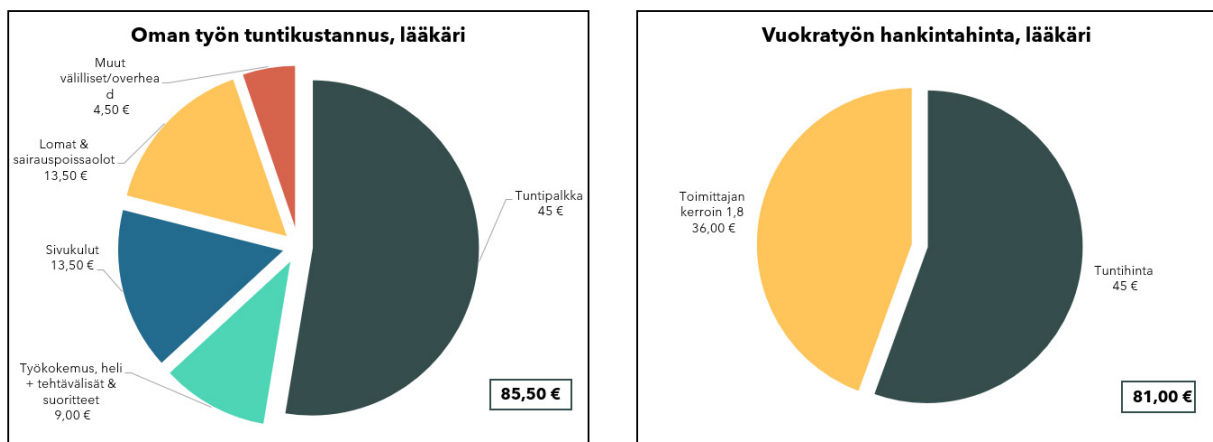
4. Lopuksi

Hankkeen ensisijainen tavoite on ollut hankinta- ja sopimusmallien luominen vuokratyölle. Vuokratyön osuus hyvinvointialueiden sijaishallinnan keinovalikoimassa on pienentynyt, mutta tarve taas kasvaa, kun palvelutarpeet muuttuvat, eläköityminen kiihtyy tai alaan vaikuttaa muita muutosvoimia. Tällöin on tärkeää, että vuokratyölle on luotu kustannusvaikuttavat hankintamallit, valtakunnalliset minimivaatimukset laadun varmistamiseksi, kokonaiskustannusten hahmottamista tukeva hinnoittelumalli ja suosittu enimmäiskerroin käsijarruksi taloudellisesti kestäväntä hintatasoa vastaan.

Hankkeessa luotuja hankintamalleja ei ole vielä päästy soveltamaan käytännössä, joten nyt kehitettyjä malleja lienee tarvetta mukauttaa käytännön kokemusten pohjalta. Sote-tasopalkkajärjestelmä ollaan ottamassa käyttöön vasta 1.10.2026 ja tämä vaikuttaa kerroin pohjaisen hinnoittelun pohjapalkkoihin. Vaikka kerroin pohjainen hinnoittelumalli on sote-alalla uusi, henkilöstövuokrausalalla sitä on käytetty pitkään. Uuteen hinnoittelumalliin perehtyminen ja sen käyttöönotto edellyttävät alueilta tahdon lisäksi aikaa.

Hankkeen aikana on muodostunut selkeä kuva siitä, että sijaishallinta on herkkä kokonaisuus, jossa yksittäisen keinon vähentäminen tai lisääminen voi aiheuttaa vaikutuksia kokonaiskustannuksiin, henkilöstösaatavuuteen ja henkilöstön työhyvinvointiin. Riippumatta sijaishallinnan optimoinnin valtakunnallisen kehittämistyön jatkosta, suosittelemme alueita selvittämään käytössä olevien sijaishallinnan keinojensa kokonaiskustannuksia kattavasti. On tilanteita, joissa ylityöt, hälytyslisät, henkilökohtaiset palkan lisät ja varallaolo aiheuttavat huomattavasti vuokratyön kokonaiskustannusta suuremmat henkilöstökulut (Kuva 10). Tämän vuoksi sijaishallintaa kannattaa tarkastella kokonaisuutena ja optimoida viisaasti.

Oman työn kustannus vs. vuokratyö

Kuva 10. Esimerkilaskelma lääkärin tuntikustannuksesta normalityönä tehtävästä vuorosta versus vuokratyönä tehtävästä vuorosta, missä toimittaja on tarjonnut kerrointa 1.8.

Lähteet

Ajantasainen lainsäädäntö: [Finlex](#)

Keva [Eläköityminen jatkuu ripeänä julkisella alalla - Keva](#) 10.3.2026

Pvk.fi [Potilasvakuutuskeskus pvk.fi](#) 4.5.2026

Valtiokonttori.fi [HVA-AURA – talousraportoinnin käsikirja - Valtiokonttori](#)

Vero.fi [Terveysten- ja sairaanhoidon arvonlisävero - vero.fi](#)

Vero.fi Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisut [KVL:052/2025 - vero.fi](#)

Liitteet

Liite 1 Sopimusmalli liitteineen, linkki Hyvilin nettisivulle, josta mallipohjat ladattavissa

Liite 2 Vuokratyön valtakunnallisen raportointialustan rekisteriseloste

Liite 3 Hinnoittelumallin esimerkkilaskelma lääkäri, normaalityö

Lisälukemista

Opas sote-järjestämislain 15 §:n tulkinnasta hyvinvointialueille: Hankittavien palvelujen sopimusehdot ja varautuminen sopimuksen päättymiseen, [Hankittavien palvelujen sopimusehdot ja varautuminen sopimuksen päättymiseen | Kuntaliitto.fi](#)

Hietala, Kaivanto, Schön. Vuokratyö. Alma Talent. Helsinki. 2022. 2. uudistettu painos

Pvk.fi [Potilasvakuutus](#)

Vero.fi [Terveysten- ja sairaanhoidon arvonlisävero - vero.fi](#)

HYVI
NVOINTI
ALUEYHTIÖ
TYÖVÄ
ÄLÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET

HYVIL

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
www.hyvil.fi